ERDÉSZNAGYJAINK ARCKÉPCSARNOKA

5

VARGA FERENC:

HARACSI LAJOS

(1898 -1978)

ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA

SOPRONI EGYETEM ERDŐMÉRNÖKI KAR

SOPRON
1998

ERDÉSZNAGYJAINK ARCKÉPCSARNOKA

5

VARGA FERENC:

HARACSI LAJOS

(1898 -1978)

ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA

SOPRONI EGYETEM ERDŐMÉRNÖKI KAR

SOPRON
1998

A sorozatot szerkeszti:
az Erdőmérnöki Kar dékánja

ISSN 1417-8885
ISBN 963 7180 66 4

Felelős kiadó:

DR. FARAGÓ SÁNDOR
az Erdőmérnöki Kar dékánja

A kiadvány megjelenését
a Somogyi Erdészeti és Faipari Rt.
támogatta

DR. H. C. DR. HARACSI LAJOS
élete és munkássága

HARACSI LAJOS 1898. április 9-én a Somogy megyei Toponáron, erdész nagyapja házában született. A család erdész generációkat adott Somogynak, elődei, ükapjáig visszavezetve, 1765 óta erdész, erdőőr és vadőrként szolgáltak a megyében. A családi hagyományokon kívül szakmaszeretetének eredete a fiatalkori környezetében is kereshető. Családja gyermekkorában Toponárról átköltözött a Kardosfa-pusztai erdészházba. Így gyermekkorát a zselici erdők kellős közepén töltötte, ami élete további folyásának meghatározó, irányító tényezője lett. Ezekről a gyermekéveiről mindig nagy szeretettel és meghatottsággal beszélt később is, hiszen akármerre is mozdult a szülői házból, mindig az erdő vette körül. Ez az otthonról is hozott erdő- és természetszeretete élete végéig elkísérte. Az egykori kardosfai erdészházat a közelmúltban felújították, és az Országos Erdészeti Egyesület a ház falán 1993-ban HARACSI LAJOS tiszteletére emléktáblát avatott, hirdetve, hogy a neves személyiség gyermekéveit itt töltötte.

Elemi iskoláit Toponáron végezte. Gimnáziumi tanulmányait Kaposváron folytatta és itt is érettségizett.

1920 márciusában Sopronban beiratkozott a Selmecbányáról frissen áttelepült Bánya- és Erdőmérnöki Főiskolára. Itt 1923-ig folytatta felsőfokú tanulmányait és 1924 áprilisában - sikeres államvizsgája eredményeként - erdőmérnöki oklevelet szerzett.

Erdőmérnöki diplomája megszerzését követően a Főiskolán mint tanársegéd kezdett dolgozni. Ezt a munkakört 1927-ig töltötte be. A nagy

gazdasági világválság idején 1928-tól rövid ideig a Miskolci Erdőigazgatóságon teljesített szolgálatot, itt magasépítési munkafeladatokat látott el.

A műszaki munkakör nem az ő igazi érdeklődési területe volt, ezért 1928 végén visszakerült szülőföldjére, Somogyba, ahol általa mindig is kedvelt erdőművelés területén dolgozott mintegy 5 éven keresztül.

1933-tól az Erdészeti Kutató Intézet Soproni Kísérleti Állomásán vállalt munkát, ahol erdővédelmi témákban folytatott kutatómunkát. E munkaköre mellett a Tanulmányi Erdőgazdaság irányítását is ellátta.

Természettudományi ismereteinek az elmélyítése és kiszélesítése érdekében államerdészeti ösztöndíjjal a Pázmány Péter Tudomány Egyetemen tantárgyakat hallgatott és elkészítette doktori disszertációját is. Ennek címe és témája: Adatok a levéltetvek biológiájához. A doktori cselekményt „summa cum laude" erdménnyel zárta le.

Tudományos tevékenységét folytatva 1943-ban magántanári képesítést szerez a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Karán.

1945-ben a Magyar Állami Erdőgazdasági Üzemek (MÁLLERD) megalakulásakor visszakerül Somogyba, ahol igazgatói, majd vezérigazgatói munkakört látott el 1950-ig. Szakmai előrelátását és bölcsességét a Somogyban 1948-ban az általa létrehozott Vörsi Erdei Szakmunkásképző Iskola is jelzi. Somogyi erdőgazdasági vezetői munkakörben eltöltött éveiben a szakmai munkán kívül az emberi kapcsolatok kialakítására és elmélyítésére is törekedett. Az általa rendszeresen szervezett üzemi tapasztalatcsere találkozók révén, amelyek mindig baráti összejövetellel zárultak, valósította meg ezt az elképzelését.

1947-ben foglalkozott a somogyi homokterületek erdősítési problémáival, majd kidolgozta annak erdősítési terveit. A gyakorlatban töltött igazgatói évei alatt a „tudós igazgató" jelzőt vívta ki magának. Ez az 1940-es évek végén egyedülálló eset volt, amikor az igazgatói posztot jórészt alulról felkerült káderek töltötték be.

A Somogyban eltöltött vezetői éveket követően Budapesten a Földművelésügyi Minisztériumban az Erdészeti Főosztály Erdészeti Osztályát vezeti.

1951. szeptember 1-től életében ismét a tudományos és oktatói munka kerül előtérbe, megbízzák az Erdőmérnöki Főiskola Erdővédelemtani Tanszékének vezetésével. Ezt a feladatot 1968-ig, nyugállományba való vonulásáig látta el. A főiskolai, egyetemi szolgálati ideje alatt a tanszék vezetésén kívül 1952-54 között az Erdőmérnöki Főiskola igazgatója. Az egyetemi vezetésben dékáni és igazgatóhelyettesi feladatokat is ellátott.

Mint egyetemi oktató népszerűségnek örvendett mind oktatótársai, de különösen a hallgatóság körében. Emberi közvetlensége, mély humánuma, segítőkészsége példaként szolgálhatott munkatársai és a jövőbeli vidéki értelmiséget képező hallgatói számára.

HARACSI LAJOS a gyakorlat szakembere volt, aki ezt igen eredményesen tudta alkalmazni oktatói munkájában is. Szerette az erdőt és ezt a szellemiséget igyekezett tanítványaiba is átültetni. Az erdőbe kivitt hallgatóival és oktatótársaival szenvedélyes vitákat folytatott mind elméleti, mind pedig gyakorlati kérdésekben. Állításait gyakorlati példák sorával támasztotta alá, és egyetemi előadásait is a gyakorlatra való felkészítés és nevelés jellemezte.

Egyetemi szogálatba lépését követően röviddel, mint új tanszékvezető az egyetemi oktatás gyakorlatainak a teljes újjászervezését és korszerűsítését végezte el. Az Erdővédelemtani Tanszék gyakorlati oktatómunkáját más egyetemeken és külföldön is elismerték. Előadásait mindig hallgatókkal teli tanteremben tartotta, volt az bármelyik tantárgya is. Vizsgáztatási módszere is sajátos, inkább a feltett kérdések megvitatása volt. A vizsgázó nála két tételt húzhatott, és az egyiket konzekvencia nélkül vissza lehetett adni. Olyan professzor volt, aki még a vizsgán is oktatott. Külön lelki fájdalmat okozott neki, ha esetleg valakit meg kellett buktatnia.

Sajátos szellemét igyekezett a vezetése alatt álló tanszék oktatói és dolgozói személyzetének is átadni. Eseményszámba mentek az egy-egy erdővédelmi probléma megismerésére és a gyakorlat számára való segítségnyújtás céljából szervezett tanszéki kiszállások, kisebb tanulmányutak. Beosztott munkatársai munkáját támogatva az Erdőmérnöki Főiskola első kandidátusi fokozatot szerzett oktatói az Erdővédelemtani Tanszékről kerültek ki.

Kiemelkedő oktató és kutató munkáját több magas állami és szakmai társadalmi kitüntetéssel ismerték el. Így megkapta az Erdészet Kiváló Dolgozója kitüntetést, a Szocialista Munkáért érdemérmet, nyugállományba vonulása alkalmával pedig a Munka Érdemrend arany fokozatát.

1951-ben addigi tudományos tevékenységét a Magyar Tudományos Akadémia a mezőgazdasági (erdészet) tudományok kandidátusa tudományos fokozat odaítélésével ismerte el.

Egyetemünkön végzett kiemelkedő oktató-nevelő és kutató munkásságát értékelve 1970-ben az Alma Mater díszdoktorává avatta.

1974-ben erdőmérnöki oklevele megszerzésének ötvenedik évfordulója alkalmával aranyoklevél tiszteletdiplomában részesült.

Az Országos Erdészeti Egyesületnek 1926 óta volt tagja. Az OEE helyi csoportjainál rendszeresen tartott előadásokat és vett részt a különböző tapasztalatcseréken. 1949-ben két cikluson kersztül az Országos Erdészeti Egyesület elnöke volt. Hosszú időn keresztül tagja volt „AZ ERDŐ" szerkesztőbizottságának. Az OEE keretében megalakult Mikológiai Szakosztály elnöki tisztségét is betöltötte. A sokrétű kiemelkedő szakmai és egyesületi tevékenységért 1966-ban megkapta a Bedő Albert díjat.

HARACSI LAJOS szakmai tudományos irányultsága elsősorban az erdővédelem és az erdőművelés volt. Kezdetben erdőművelési tárgyú publikációi jelentek meg, majd később az erdővédelem és különösen a mikológiai kérdések foglalkoztatták. Több mint 50 különböző szakcikke, tanulmánya, egyetemi jegyzete és segédanyaga, könyvrészlete és önálló könyve jelent meg. Dolgozatai megírásakor a maximális szakmai követelmények mellett különösen ügyelt azok nyelvészeti, stílusbeli helyességére is.

Első publikációja 1926-ban jelent meg „Két figyelmet érdemlő fafaj" címmel. A két fafaj az ezüst hárs és a virágos kőris, ezek erdőművelési szerepét dolgozta fel munkájában. Ugyancsak az erdőművelés témakörébe tartozik „Az erdő táplálkozása" című, 1941-ben megjelent cikke, amelyben ökológiai szemléletéről tett hitvallást.

Kiemelkedő szakirodalmi munkája a doktori disszertációja, amelyet 1937-ben készített „Adatok a levéltetvek biológiájához" címmel. Ebben a levéltetvek különleges szaporodási viszonyait mutatja be a sajátkezűleg

készített mikroszkópi metszeteken keresztül. Itt elért eredményeit az Erdészeti rovartan előadásaiban is mindig ismertette.

Behatóan foglalkozott az alföldi erdőkben nagy károkat okozó cserebogárpajor kártételével, a szárazföldi rovarálcatípusok elemzésével, a cser és a nyárak álgesztesedési folyamatával és az azt kiváltó taplógombákkal.

Az erdővédelmi kérdések mellett az erdőművelést is fontos érdeklődési és szakterületének vallotta. Az 1950-es évek második felében egy ideig az Erdőműveléstant is oktatta Főiskolánkon. Ezen belül is elsősorban a gyakorlati kérdések megvilágítását tartotta a legfontosabbnak. Különösen az erdőtipológia foglalkoztatta ennek során saját tipológiai rendszert is felállított. Nagy figyelmet szentelt a fafajok termőhelyi igényeinek a feltárására és behatóan foglalkozott az erdőtipológia és az erdőművelés kapcsolatainak és gyakorlati hasznosítása lehetőségének a kérdéseivel. Visszatérő gondolata volt az ezüsthárs és az erdeifenyő erdőtelepítési és erdőművelési témaköre, azok gyakorlati vonatkozásait mindig somogyi példákon keresztül mutatta be. A feketefenyő telepítését viszont nem tartotta szerencsésnek, ezt előadásaiban ki is hangsúlyozta.

A nyárfagazdálkodás és annak erdőművelési és erdővédelmi feladataira vonatkozó elveit és elképzeléseit több publikációjában hozta nyilvánosságra. Résztvett a Magyar nyárfatermesztés c. összefoglaló szakkönyv megírásában is.

Az erdőben fellépő, különösen a gombás eredetű betegségekről élete során összegyűjtött tudományos és gyakorlati ismeretanyagot az 1965-ben megjelent Erdészeti növénykórtan című könyvében foglalta össze. Ez a

könyv az első magyarnyelvű erdészeti növénykórtani munka, amelyben a gombák általa kidolgozott rendszerét is tárgyalja.

HARACSI LAJOS 1978. március 10-én hunyt el. A soproni evangélikus temetőben nyugszik. Sírjára a mai erdőmérnökhallgatók, akik ugyan személyesen nem ismerhették, minden évben elhelyezik a megemlékezés koszorúját.

HARACSI LAJOS szellemi öröksége a végtelen erdő- és természetszeretetében, a mély humanizmusában, az igazságért való következetes és harcos kiállásában rejlik, és mint követendő példa mindannyiunk számára útmutatást jelent.

Befejezésül idézzük fel DR. IGMÁNDY ZOLTÁN szavait, amelyeket AZ ERDŐ 1978. évi 6. számában nagyrabecsült professzorunkról megjelent nekrológban olvashatunk: „HARACSI LAJOS professzort, mint embert, a puritán egyszerűség és a közvetlenség jellemezte. Ezért szerették hallgatói, munkatársai. Nagy szaktudása és megnyerő emberi magatartása miatt őszinte szeretetnek és megbecsülésnek örvendezett az egész erdésztársadalomban."

HARACSI LAJOS

életével és munkásságával foglalkozó írások

HILLER ISTVÁN (1973): Az Erdővédelem-tani Tanszék félévszázados története. - Az Erdészeti és Faipari Egyetem Tudományos Közleményei **3**: 81-94.

IGMÁNDY ZOLTÁN (1978): Dr. h. c. Dr. Haracsi Lajos 1898-1978. - Az Erdő **6**: 241-242.

Magyar Agrártörténeti Életrajzok (szerk.: Für L.és Pintér J.) (1988): Haracsi Lajos (1898-1978). - Magyar Mezőgazdasági Múzeum, p. 751-753.

HARACSI LAJOS

szakirodalmi munkássága

Könyv, könyvrészlet, jegyzet, önálló kiadvány

Erdővédelem. - (in Erdészeti Zsebnaptár, 1943), p. 295-328.

Erdővédelemtan. Technikumi tankönyv - Mezőgazdasági Kiadó, 1950, pp. 175. Több kiadása is volt (1953, 1956, 1957).

Gombahatározó. Segédfüzet az erdészeti növénykórtani gyakorlatokhoz. - Erdőmérnöki Főiskola Jegyzetkiadója, 1955, pp.24.

Hazai madarak és emlősök határozója. (Segédfüzet az állattani gyakorlatok tartásához.) - Erdőmérnöki Főiskola Jegyzetkiadója, 1955, pp .62.

Fontosabb károsítók áttekintése. - Erdőmérnöki Főiskola Tanulmányi Osztálya, 1955, pp. 34.

Erdõvédelem. - (in Erdészeti Kézikönyv), 1956, p. 129-151.

Erdészeti rovartan. - Erdõmérnöki Fõiskola Jegyzetkiadója, 1956, pp. 214.

Mezõgazdasági Lexikon. A mezõgazdasági szakismeretek gyûjteménye. - Mezõgazdasági Kiadó, 1958. Erdõvédelmi címszavak kidolgozása.

A nyárak abiotikus betegségei. (in Magyar nyárfatermesztés; szerk.: Keresztesi B.) - Mezőgazdasági Kiadó, 1962, p. 440-460.

Rovartan. - Erdészeti és Faipari Egyetem, 1963, pp. 215.

Erdészeti állattan. - Erdészeti és Faipari Egyetem, 1963, pp. 320.

Rovarhatározó. Segédfüzet az Erdészeti állattani gyakorlathoz. - Erdészeti és Faipari Egyetem, 1964, pp. 64. Új kiadása 1967-ben volt.

Erdészeti Vadászati Faipari Lexikon. - Mezőgazdasági Kiadó, 1964, Erdővédelmi címszavak kidolgozása.

Erdészeti növénykórtan. A. köt. Általános rész: Abiotikus károsítók: Alacsonyrendű gombák. B.köt. Magasabb rendű gombák - Eumycetes . - Erdészeti és Faipari Egyetem, 1966, pp. 140. és 173.

Erdészeti növénykórtan. - Akadémiai Kiadó, 1969, pp. 316.

Tudományos és népszerűsítő cikkek, nekrológok

Két figyelmet érdemlő fafaj. - Erdészeti Lapok, 1926, p. 493-504.

Optikai úton mért ferde távolságok grafikus redukálása. - Erdészeti Lapok, 1929, p. 155-161.

Erdőművelési problémák. - Erdészeti Kísérletek, 1931, p. 210-219.

Az erdőművelés köréből. - Erdészeti Lapok, 1931, p. 649-659; 784-792.

Adatok a vágássorrend-számhoz. - Erdészeti Lapok, 1937, p. 244-252.

Beiträge zur Biologie der Blattläuse. - Erdészeti Kísérletek, 1938, p. 47-53.

Adatok a levéltetvek biológiájához. - Erdészeti Kísérletek. 1938, p. 1-46.

A természetes felújításról. - Erdészeti Lapok, 1940, p. 477-483.

Az erdő táplálkozása. - Erdészeti Lapok, 1941, p. 598-610.

A cseresek veszedelme: a kétalakú tapló [Fomes obliquus (Pers.) Fries].- Erdészeti Kísérletek, 1941, p. 1-21.

Der zweigestaltige (schiefe) Holzschwamm: eine Gefahr der Zerreichen [Fomes obliquus (Pers.) Fries]. - Erdészeti Kísérletek, 1941, p. 22-31.

A szárazföldi rovarálcatípusok áttekintése. - Erdészeti Kísérletek, 1941, p. 250-268.

Übersicht der landbewohnenden Insektenlarventypen. - Erdészeti Kísérletek, 1941, p. 269- 288.

Pajorvizsgálatok a debreceni erdőkben. - Erdészeti Kísérletek, 1943-44, p. 127-155.

Megfigyelések az erdei rovarok kártételének megítéléséhez. - Erdészeti Lapok, 1944, p. 150-163.

Az erdei fenyő ökológiai-erdőművelési szempontból. - Erdőgazdaság, 1947, p. 5-8; 5; 13-15.

A somogyi homokterületek erdősítési problémái. - Erdőgazdaság, 1947, p. 5-7; 15-18.

Az erdeifenyő kérdése. Válasz Szántó Istvánnak. - Erdőgazdaság, 1948, p. 7-9.

Ökológia és biocönológia. - Erdőgazdaság, 1948, p. 15-16.

A haladó biológia elveinek alkalmazása az erdőgazdaságban. - Agrártudomány, 1950, p. 612-615.

Az Erdőmérnöki Főiskola és tanszékeinek munkája a mezőgazdasági fejlesztés szolgálatában. - Az Erdő, 1954, p. 90-91.

Erdészeti állattan I. és II. című tantárgy programja. - Erdőmérnöki Főiskola Jegyzetkiadója, 1955, p. 1-13.

Erdészeti növénykórtan című tantárgy programja - Erdőmérnöki Főiskola Jegyzetkiadója, 1955, p. 1-7.

Erdővédelemtan című tantárgy programja. - Erdőmérnöki Főiskola Jegyzetkiadója, 1955, p. 1-7.

A boróka jelentősége. - Erdőmérnöki Főiskola Közleményei, 1956, p. 3-22.

A csertapló [Xanthochrous obliquus (Pers). B. et G.] elõfordulása lombfáinkon.(Társszerzõ: Dr. Igmándy Zoltán) - Erdõmérnöki Fõiskola Közleményei, 1956, p. 73-87.

Erdõszerkezeti kérdések.- In: Nyárfakonferencia kiadványa, 1957, p. 141.

Összefüggés a nyárfabetegségek és a fagy között. – In: Nyárfakonferencia kiadványa, 1957, p. 150.

Vitaértekezlet a nyárfarákról. - Erdészeti Kísérletek, 1957, p. 159-160.

Důležitejši škůdci v lesich Madarska. - Sbornik Csazv Lesnictvi, 1957, p. 315-318.

A fekete csertapló. [Xanthochrous obliquus B. et G.] elõfordulása magaskõrisen. - Erdõmérnöki Fõiskola Közleményei, 1957, p. 85-96.

Hazánk természetes erdõtípusai. - Erdészettudományi Közlemények, 1958, p. 7-47.

Dr. Botvay Károly egyetemi tanár (1897-1958). - Erdészettudományi Közlemények, 1958, p. 253-258.

Lapályi erdõtípusaink és faállomány-szerkezetük. - Erdészettudományi Közlemények, 1958, p. 171-187.

Nyárfagazdálkodásunk alapelvei. - Erdészettudományi Közlemények, 1959, p. 3-23.

A nyárasok erdőművelésének néhány kérdése. - MTA Agrártudományok Osztályának Közleményei, 1959, p. 251-256.

A Tanulmányi Állami Erdőgazdaság erdőnevelési munkáinak bemutatása Sopronban a Hegyvidéki Erdészet területén. - Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1960, p. 333.

Hozzászólás az erdőnevelés általános kérdéseihez. - In Erdőnevelési Konferencia kiadványa, 1960, p. 170.

Hazánk erdőtájai. - Az Erdő, 1961, p. 409-417; 464-472.

Dr. Roth Gyula egyetemi tanár 1873-1961. - Erdészettudományi Közlemények, 1961, p. 183-191.

Die Waldlandschaften Ungarns. - Ungarische Forstwissenschaftliche Rundschau, 1962, p. 147-166.

Hozzászólások Dr. Nemky Ernő: A fajon belüli és a fajok közötti harc kérdései című előadáshoz. - Erdészettudományi Közlemények, 1962, p. 71-96.

Az erdőtipológia és erdőművelés. - Az Erdő, 1963, p. 19-10.

Hozzászólás két cikkhez. - Az Erdő, 1963, p. 89-92.

A cserprobléma hazánkban. – In: Egyetemi Nap Pécsett kiadványa, 1964, p. 1.

1. Haracsi Lajos doktori értekezésének a címlapja

Adatok a levéltetvek biologiájához

(20 ábrával)

Bölcsészetdoktori értekezés

Irta:

Haracsi Lajos

Beiträge zur Biologie der Blattläuse

(Mit 20 Abbildungen)

Von

Lajos Haracsi

Sopron, 1937.

2. Haracsi Lajos íróasztala mellett

3. A sitkei kocsányos tölgyesben Dr. Igmándy Zoltánnal

4. A sitkei kocsányos tölgyesben Dr. Pagony Huberttel és Varga Ferenccel

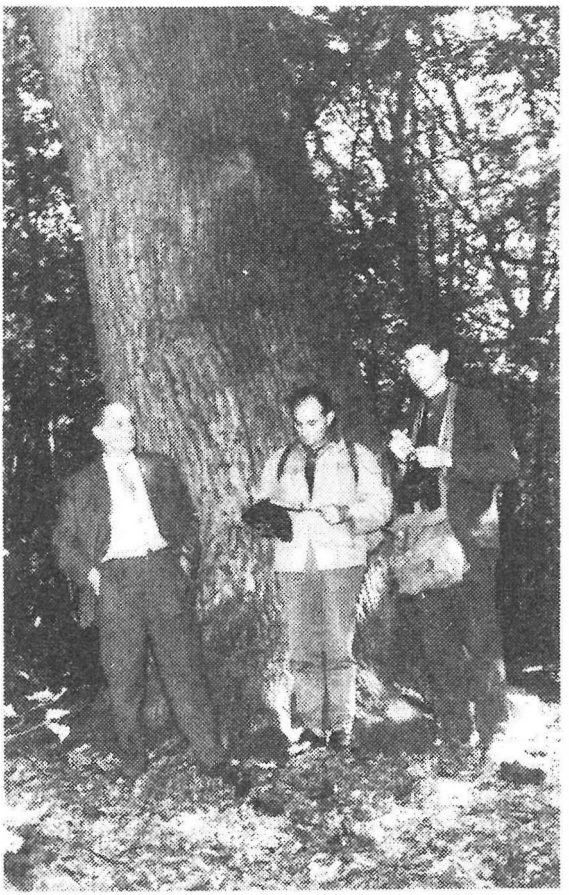

5. Egy erdei kiszállás ebédje. Bal oldalon Dr. Haracsi Lajos, középen
Dr. Igmándy Zoltán, mögötte a helyi kísérő,
balra Pazár István gépkocsivezető

6. Az utolsó Erdővédelemtan előadások egyike

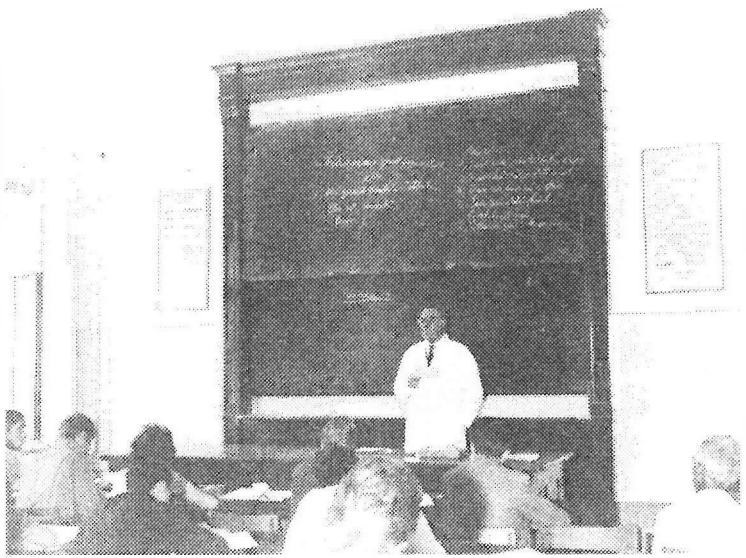

7. A nyugállományba vonulásakor tartott tanszéki búcsúztató. Balról jobbra Karner Ödön nyugdíjas em., Dr. Igmándy Zoltán, Varga Ferenc, Dr. Herpay Imréné, Dr. Haracsi Lajos, Papp Istvánné, Stubnya Valér

8. OEE által állított emléktábla a Kardospusztai erdészházon